

Ægæiske makedonere får monument i Skopje

Skopjes byråd har besluttet at opføre endnu et kontroversielt monument i Skopje. De såkaldte ægæiske makedonere vil få et gigantisk monument, skriver Lajm

AF JOHN PETERSEN 04.07.2015

Rådet for storkommunen ”Skopje City” besluttede for en uges tid siden at opføre et monument for de såkaldte ægæiske makedonere. Monumentet bliver endnu ét i en nærmest uendelig række af monumenter, statuer, bygninger, broer og meget andet i projektet Skopje 2014.

Rådet er domineret af regimets regerende parti, VMRO-DPMNE.

Skopje 2014-projektet er kontroversielt. Projektets dele såvel som helhed er egnet til at genere borgerne eller nabostaterne på et utal af måder. Det gælder også det kommende monument for de ægæiske makedonere.

Den albanske del af befolkningen i Makedonien, sandsynligvis 25%, mener, at projektet Skopje 2014 gør albanerne til et fremmedelement i et land, de har beboet siden oldtiden. Det synspunkt bliver blot bekræftet med endnu et monument, der – i lighed med resten af Skopje 2014-projektet – alene bearbejder den slaviske befolknings identitet og sammenhæng med statsdannelsen, Republikken Makedonien.

I parentes bemærket er selv ordet ”slavisk” nu om dage også kontroversielt. Det er ikke alle i nutidens ”makedonske” del af befolkningen, der ønsker at blive refereret til som

slaviske i etnisk forstand. Sproget er dog uomtvisteligt slavisk.

Den ægæiske forbindelse

Det ægæiske Makedonien er den del af Makedonien, der siden Balkankrigene (1912-13) har hørt til Grækenland. Udtrykket bruges undertiden til at markere forskellen fra Vardarmakedonien, som er lig med Republikken Makedonien, og Pirinmakedonien, som er den stribe Makedonien, der ligger i Bulgarien.

Så langt er det relativt ukontroversielt for Grækenland, som jo med og mod Republikken Makedonien har udkæmpet ”navnestriden” i over tyve år.

Det er straks mere kompliceret, når monumentet i Skopje skal mindes de ægæiske makedonere. Udtrykket bruges især i Republikken Makedonien. Her hentyder udtrykket til de makedonere, som flyttede, flygtede, eller som blev fordrevet fra det ægæiske Makedonien i forbindelse med Balkankrigene, første verdenskrig og den græske borgerkrig i 1946-49.

Nordgrækenland tømmes for ... for hvad?

Det er især den græske borgerkrigs følger, der er i levende erindring. I den græske borgerkrig kæmpede kommunisterne i Nordgrækenland for at komme med i en kommunistisk balkanfederation, eventuelt med hele Makedonien som en af byggeklodserne.

Kommunisterne tabte, fordi USA stillede sig på Athen-monarkiets side, og fordi Stalin – og dermed Bulgarien, Jugoslavien og Albanien – ikke mente, at denne krig ville kunne vindes. Amerikanerne ville aldrig give Sovjetkommunismen adgang til Middelhavet, mente Stalin. Og den vurdering havde han ret i. Jugoslavien og Albanien trak så støtten og lukkede grænserne for oprørerne i ægæisk Makedonien og Epirus. Dermed var spillet ude.

Det førte til en flygtningestrøm fra ægæisk Makedonien til Jugoslavien og Albanien og en generel massemigration til østbloklende som Tjekkoslaviet og Sovjetunionen og også til USA, Canada og Australien. De flygtende tilhørte for en stor dels vedkommende ægæisk Makedoniens slaviske befolkningsselement.

TEKST
PETERSEN

I Grækenland refererer man fortsat til de flygtende som kommunister. Deres statsborgerskab blev efterfølgende inddraget, og herefter konfiskerede staten deres ejendomme. I Republikken Makedonien og blandt den makedonske diaspora i USA, Australien og Canada refererer man til det makedonske eksodus.

Det er nærliggende at forstå afslutningen på den græske borgerkrig som sidste etape i en etnisk udrensning af ægæisk Makedonien og det nuværende nordlige Grækenland i det hele taget. Hvis man ser sådan på det, så mener man også, at ægæisk Makedoniens slaviske befolkningselement var særligt udsat, mens det blot var heldigt for den græske stat, at man kunne jage det på flugt under etiketten ”kommunister”.

... for etniske makedonere?

Det bliver blot endnu mere kontroversielt, hvis man med ægæiske makedonere mener makedonsk i etnisk forstand. Og det er netop en version af historien, som dyrkes i Skopje. De flygtede ægæiske makedonere er i denne version ikke bulgarer eller slaver, men etniske makedonere.

Ideen bag Skopje 2014 er intetsteds formuleret i sammenhæng. Derfor kan man ikke med sikkerhed vide, om monumentet for de ægæiske makedonere har til hensigt at provokere Grækenland på denne måde.

Men det er sandsynligt, at monumentet vil blive forstået således: regimet i Republikken vil markere, at ægæisk Makedonien tabte sin (oprindelige) makedonske-etniske befolkning i det 20. århundrede.

En særlig skæbne overgik flygtningebørnene fra den græske borgerkrig. Her bliver de mindet på et ældre monument i Zhena Borets-parken i Skopje. ”Hjemlandet – de landflygtiges længsel” står der under relieffet. Børnene blev evakueret af kommunisterne i Nordgrækenland, mens deres forældre fortsat kæmpede. Forældrene flygtede eventuelt senere, forældre og børn endte i forskellige verdensdele, og i stort omfang fandt de aldrig hinanden igen.

Kuriositeter

Den US-amerikanske indgriben i borgerkrigen forklarer i nogen grad, hvorfor den græske venstrefløj har arvet en **betydelig skepsis over for den anglo-amerikanske verdensorden**.

Den samme skepsis overfor US-amerikanerne finder man i Republikken Makedonien, hvor dette først trin i inddæmningen af Stalin umuliggjorde idéen om et samlet Makedonien.

Hvorfor er der ikke foreningsfrihed i EU? En af mange del-forklaringer er, at Grækenland var imod, da EU-institutionerne arbejdede med sagen. Grækenland var bange for, at en European Association Statute ville gøre det muligt for ”kommunisterne” at vende tilbage. Det har overtegnede skrevet om i *Derfor har vi ikke EUropæisk foreningsfrihed*.

Premierminister Nikola Gruevski’s far og farmor var blandt de flygtende fra den græske borgerkrig. De kom fra en landsby i ægæisk Makedonien, der på det tidspunkt hed Achlada (Αχλάδα), men som før helleniseringen hed ”Krusurati”. Den ligger meget tæt på den nuværende statsgrænse til Republikken Makedonien.

Har man set Manchevski’s film Сени eller ”Shadows”, så er man allerede stødt på de ægæiske makedonere. Et af de spøgelse, hovedpersonen Laki må trækkes med, indtil det endelig bliver stedt til hvile, er netop ægæer.